

Høringsinnspill

Til:

Tvedestrand Kommune

v/ saksbehandler Jorunn Tisjø

Innspill fra IOGT i Norge til Tvedestrand kommune på alkoholpolitisk handlingsplan for 2025-2028

IOGT i Norge takker for muligheten til å komme med innspill på alkoholpolitisk handlingsplan for Tvedestrand kommune.

Om IOGT i Norge

IOGT i Norge er en landsomfattende ruspolitisk organisasjon i vekst. Vi driver ulike rusforebyggende aktiviteter og et utstrakt sosialt arbeid for rusavhengige og for barn og unge. Vi jobber for å gjøre det lett å ta rusfrie valg, og vi ønsker å bidra til et trygt og inkluderende samfunn. IOGT er en livssynsåpen og partipolitisk uavhengig organisasjon.

Våre innspill

Vi har innspill til den generelle tonen i planen, det faglige bakteppet for planen, krav til kompetanse, Tvedestrand som inkluderende by, og enkelte spesifikke formuleringer og tiltak.

Vi ser lyst på at noen viktige folkehelseperspektiv blir brukt, og at tilliten folk har til skolen som rusfri institusjon prioriteres ved å ikke tillate alkoholservering i grunnskolenes og barnehagenes lokaler. Vi er også positive til at kommunen ikke tillater alkoholskjenking etter kl. 02:00, ettersom reduserte skjenketider er forbundet med en nedgang i voldsomfang¹.

Planens generelle tone

Vi opplever planen som svært overordnet og lite konkret. Etter vår vurdering mangler den tydelige beskrivelser av hvilke tiltak som faktisk skal iverksettes, hvordan de skal gjennomføres, og hvordan oppfølging og evaluering skal skje. Dette gjelder blant annet

¹ Rossow, I. M. 2019. FHI. <https://www.fhi.no/le/alkohol/alkoholinorge/konsekvenser-av-alkoholbruk/alkohol-og-vold/>

tiltak 1.1.1 og 1.1.3, hvor det ikke fremgår klart hvilke handlinger som forventes eller hvem som har ansvar for gjennomføringen.

Faglig bakteppe for planen

Samlet sett bidrar ikke planen til å fremme den nasjonale strategien om å redusere alkoholkonsumet med 20% innen 2030. Selv om planen innledningsvis viser til helsepolitiske mål, er det vår vurdering at dette perspektivet i liten grad følges opp i resten av dokumentet. Planen mangler konkrete tiltak for å redusere alkoholkonsumet, og retter i stedet hovedfokuset mot næringens interesser og behov, blant annet gjennom delmål 1.2 og tilhørende tiltak. Alkoholloven er primært en helsepolitisk lov, ikke en næringspolitisk, og vi savner at dette grunnleggende utgangspunktet gis større vekt i planen. Planen refererer også til det tidligere målet om å redusere skadelig alkoholkonsum med 10% innen 2025, og vi anbefaler at målet oppdateres i tråd med det nyere nasjonale målet på 20% reduksjon innen 2030.

Vi foreslår at følgende hovedmål for deres alkoholpolitikk legges til i deres alkoholpolitiske handlingsplan: “Alkoholpolitikken i kommunen skal følge opp nasjonal alkoholstrategi og folkehelsemeldingen med mål å redusere skadelig bruk av alkohol med 20 prosent frem til 2030 (fra 2010-nivå)”. For å følge opp en slik målsetting er det viktig at kommunen sørger for kunnskap om hvordan en ligger an. Måltall for et slikt hovedmål vil være en kombinasjon av alkoholforbruk per innbygger i kommunen, andel unge og voksne som har episodisk høyt alkoholinntak, og alkoholrelatert sykkelighet og dødelighet (alkoholavhengighet). Vi har god og solid kunnskap på dette området på nasjonalt nivå, men savner tilsvarende tall på kommunalt nivå, med unntak av data om ungdom gjennom Ungdata. Vi oppfordrer derfor kommunen til å igangsette et arbeid for å styrke kunnskapsgrunnlaget om rusituasjonen i kommunen.

Kompetansekrav

Begrepet kompetanse benyttes flere steder i planen uten at det stilles tydelige eller forpliktende krav til slik kompetanse. I tiltak 1.2.3 vises det til krav omandel og bestått kunnskapsprøve, som utgjør det lovfestede minimumsnivået. Vi anbefaler at kommunen stiller krav om gjennomført kurs i ansvarlig alkoholhåndtering og ansvarlig vertskap for alle ansatte som skjenker alkohol.

Videre fremgår det i tiltak 1.2.4 at “Tvedestrand kommune har fokus på at alle skjenkesteder bør ha et godt internkontrollsystem”. Etter vår vurdering fremgår det imidlertid verken av dette tiltaket eller av øvrige tiltak hvordan dette fokuset skal omsettes i konkrete planer eller målbare strategier for å forebygge skader og redusere alkoholkonsumet. Uten tydelige krav til kunnskap og kompetanse hos bevilingshavere og ansatte, er det vanskelig å se hvordan internkontroll alene kan bidra til forebygging og redusert konsum.

Tvedestrand som inkluderende by

Det er positivt at kommunen har som mål å sikre Tvedestrand som en inkluderende by. I opplistingen av identiteter som ikke skal diskrimineres i delmål 1.4, savner vi imidlertid et tydelig kjønnsperspektiv. Dette bør omtales eksplisitt, ettersom kvinner er overrepresentert i statistikk over trakassering i uregulerte sosiale arenaer som barer og nattklubber. Det samme gjelder personer med andre kjønnsidentiteter.

Videre benyttes ordet “oppfordre” gjentatte ganger i tiltak 1.4.1 og 1.4.2. Etter vår vurdering er dette for lite forpliktende. Vi savner tydelige krav til kunnskap om diskriminering og trakassering, samt konkrete krav til universell utforming ved alle steder med skjenkebevilling.

Enkelte spesifikke formuleringer

I tiltak 1.1.2 savner vi at sosialtjenesten omtales eksplisitt som en sentral og relevant aktør, i tråd med det som fremgår av kommunens bevillingspolitiske retningslinjer.

Formuleringen i tiltak 1.1.5 om at “folkehelsekoordinator internt i kommunen bør utvikle en helhetlig tilnærming til rus og alkohol som ivaretar folkehelsen i et større perspektiv” gir grunn til bekymring. En slik helhetlig tilnærming ligger allerede innenfor folkehelsekoordinatorens mandat, og formuleringen fremstår derfor som uklar og lite forpliktende.

Vi stiller oss undrende til tiltak 1.5.2, og etterlyser en tydeliggjøring av hvilke krav som stilles til butikkene for å sikre at kunder faktisk har forsynt seg med alkohol før salgstidens utløp, samt hvordan det skal forhindres at alkohol selges til kunder som har forsynt seg etter endt salgstid. Så vidt vi er kjent med, legger også dagens kassasystemer til rette for at alkohol ikke kan kjøpes etter endt salgstid. Vår klare anbefaling er at betaling for øl ikke tillates etter endt salgstid, uavhengig av når kunden har forsynt seg i butikken, for å sikre etterlevelse av alkoholloven.

Det er positivt at bevillinger ved enkeltanledninger ikke gis til arrangementer som retter seg direkte mot barn og unge, slik det fremgår av tiltak 1.3.2. Samtidig savner vi at det presiseres at det heller ikke gis skjenkebevillinger til steder som er lokalisert i umiddelbar nærhet av alkoholfrie fritidstilbud, i tråd med kommunens bevillingspolitiske handlingsplan.

I tiltak 1.3.4 savner vi en redegjørelse for hvordan kommunen planlegger å følge opp alkohollovens krav knyttet til salgsbevilling for nettsalg og utlevering, herunder kontrolltiltak og krav til oppfølging av bevillingshavers ansvar ved overlevering av alkohol.

Videre mener vi det er uforsvarlig at tiltak 1.6.1 ikke plasserer et tydeligere ansvar hos bevillingshavere ved skjenking på større arrangementer der barn og unge er til stede. Risikoen for lovbrudd vurderes som betydelig, og de retningslinjene som omtales som “klare” fremstår i praksis verken som forpliktende eller forventningsskapende.

Avslutningsvis mener vi at bruk av fargede armbånd i samme tiltak bør omtales som ett av flere mulige tiltak, og ikke som en fast regel. Armbånd alene er ikke tilstrekkelig for å sikre at barn og unge ikke skjenkes alkohol, og ordningen innebærer også en risiko for potensiell ansvarsfraskrivelse. Ansvar etter alkoholloven ligger hos bevillingshaver, og vi ber kommunen kommunisere dette tydelig i sin handlingsplan.

Vi håper innspillene er til nytte i det videre arbeidet med planen. Dersom det er ønskelig, samarbeider vi gjerne med dere i arbeidet med å videreutvikle deres lokale planverk i tråd med nasjonale føringer.

Vennlig hilsen
Hanne Cecilie Widnes
Generalsekretær
IOGT i Norge

Kontaktperson:
Nora Worren
Politisk rådgiver, IOGT i Norge
nora@iogt.no